

TGF – Luther (2) – Guds arvinger og Kristi medarvinger!

Vi er gået i gang med en ny prædikenserie, som vil hente noget af sin inspiration fra de store temaer, som var på spil for 500 år siden, da verden vendte et blad i den store historie, men som stadig er på spil og udfordrer os i vores helt almindelige hverdag, omkring vores valg, vores selvbillede, vores tro og måden vi forholder os til hinanden på.

I år er det 500 året for reformationens begyndelse.

En reformation som satte hele Europa på den anden ende og som tændte håbet om et bedre liv og satte brænd i hjerterne på millioner af almindelige mennesker over hele Europa, fordi deres vej til Gud med et var gjort nemmere!

Det begyndte med en munk, Martin Luther, som i sin fortvivelse over sin forpinte sjæl, satte gang i en personlig rejse hen imod en kærlig gud, der i kærlighed havde rakt sin hånd ud mod menneskeheden, for at sætte os fri til at leve vores liv i fællesskab med ham.

For Martin Luther blev det en rejse væk fra en vred og dømmende gud, til en kærlig og tilgivende gud, sat i gang af et enkelt vers ved Luthers gennemgang af Romerbrevet: Den retfærdige skal leve af tro!

Paulus skriver:

v16 For jeg skammer mig ikke ved evangeliet; det er Guds kraft til frelse for enhver, som tror, både for jøde, først, og for græker. v17 For i det åbenbares Guds retfærdighed af tro til tro – som der står skrevet: »Den retfærdige skal leve af tro.« (Rom 1,16-17)

Til sidste gudstjeneste tog vi fat på vores forståelse af sandhedsbegrebet, frihedsbegrebet og ideen om vores frie vilje og hvordan det relaterer til en Gud, som ved troen på Jesus som vores frelser, giver os som ufortjent, ved helt igennem uretfærdigt at tilgive det, som vi ærligt bekender.

De to nøglemagter og det almindelige præstedømme

- I dag vil vi fokusere på hvilken effekt reformationen har haft i hele den måde vi har bygget vores samfund op på.
- Vi skal se hvordan Luthers mageløse opdagelse af Guds enestående nåde, kom til at præge Europas historie og specielt Danmarks historie i så stor grad, at det ændrede hele vores selvforståelse som land, som kongerige, vores grundlov og almindelig lovgivning og måden vi som borgere i Danmark organiserede os på.
- Vi vil kigge på Luthers vision om et land, der var bygget op omkring kristne værdier, hvor mennesker i gode og trygge rammer, beskyttet af en kristen øvrighed, kunne vokse op og have Gud i centrum af deres liv, uden at nogen eller noget skulle stå imellem det enkelte menneske og Gud.

Men først et lille kig tilbage i historien.

Igennem hele middelalderen var der i Europa den klare forståelse, at magten var fordelt mellem pave og kejser, mellem den åndelige og den verdslige nøglemagt og i mange århundreder var der en indbyrdes kamp om herredømmet over Europa og hvem der skulle bestemme over hvem og hvem havde myndighed til at udnævne hvem til en pave eller kejser.

Det var de to nøglemagter, som begge ejede store mængder land og som var økonomisk uafhængige enheder, der brugte deres magt til at få indflydelse over hinanden og over befolkningen af forskellige grunde.

Med Luther skete der er stort opgør med denne tænkning. Han ønskede én gang for alle, at rydde vejen til Guds nåde for enhver form for mellemmand, magtneheder, love og regler, traditioner, kirkelige fortolkninger af Bibelen eller andet, som hindrede det enkelte menneskes vej tilbage til Gud.

Det betød et opgør med pavedømmet og med de kirkelige love, traditioner og regler, som igennem århundreder havde skabt en afstand til Gud, som det enkelte menneske ikke kunne nedbryde uden kirkens tilladelse og velsignelse.

Kirkeretten, den kanoniske ret, som indeholdt regler for kirkens domsmagt og regler for kirkens administration af de traditionelle 7 sakramenter (dåb, konfirmation, ægteskab, nadver, præstevielse, skriftemål og den sidste olie), som op igennem kirkehistorien var en del af menneskers vej til Gud, skulle i Luthers øjne helt ophæves, så kirken ikke kom til at stå som mellemmand mellem Gud og mennesker.

Det blev senere til ideen om "Det almindelige præstedømme", hvor ingen var mere hellig end andre, men hvor vi alle – både ordinerede og lægfolk – var lige overfor Gud. Vi var alle præster i Guds øjne. Konsekvensen af denne tænkning blev, at bybilledet i årene efter reformationen langsomt blev tømt for munke og nonner og at klostervæsenet langsomt aftog i indflydelse og mistede deres privilegier.

Det skulle i fremtiden ikke være kirkens opgave at lovgive og regulere menneskers liv og adfærd eller bestemme, hvem Gud ville tage imod eller ej i sit rige.

Det var ifølge Luther kirkens opgave at pege hen på Jesus Kristus som ophavsmand til kærlighedens lov, en lov der forvandler og frelser og helliger det enkelte menneske indefra og ud. En lov, som ikke er styret af magt, men af indflydelse, en lov som ikke tvinger, men som inviterer det enkelte menneske ind i Guds rige.

For Luther var kapitel 8 i Romerbrevet et kernekapitel i forståelse af kristendommens indhold og det var kirkens opgave var at forkynde dette budskab.

v14 For alle, som drives af Guds ånd, er Guds børn. v15 I har jo ikke fået en ånd, som giver trællekår, så I atter skulle leve i frygt, men I har fået den ånd, som giver barnekår, og i den råber vi: Abba, fader!

v16 Ånden selv vidner sammen med vores ånd om, at vi er Guds børn. v17 Men når vi er børn, er vi også arvinger, Guds arvinger og Kristi medarvinger, så sandt som vi lider med ham for også at herliggøres med ham. (Rom 8, 14-17)

- Men hvad skulle så træde i stedet for kirkens plads i samfundet, når pavedømmet skulle opløses og det enkelte menneske skulle stå lige overfor Gud?
- Hvordan skulle samfundet reguleres, hvis vi opløste kirkelovene uden at erstatte dem af nogle andre?

To-regimente-læren og en ny samfundsmode

Dette spørgsmål blev helt afgørende for Luther, da han vidste at vi mennesker ikke kunne fungere uden nogen form for ramme omkring vores liv. Det blev til ideen om to-regimente-læren, hvor fordelingen af ansvar, magt og rolle mellem konge og kirke blev tydelig.

Visionen for Luther var at skabe et samfund, hvor mennesker kunne opdrages i den kristne tro og udfolde deres tro i ord og gerning i hverdagen. For at det kunne lade sig gøre, måtte man omorganisere rollerne i samfundet, så kongen havde til ansvar - også gennem brug af magt - at sikre borgerne deres rettigheder og muligheder for at leve deres kristenliv og kristentro ud.

Denne vision blev til virkelighed med reformationen. Luthers kollega og med-reformator Melancthon fik til opgave at finde en ny model for reguleringen af samfundet, hvor det nu var kongens opgave at beskytte kirken og samtidig sørge for at kirkens opgave med at forkynde evangeliet og uddanne borgerne i den kristne tro, fik de rigtige betingelser og den bedst mulige ramme.

Melancthon designede en helt ny lovgivning, som med udgangspunkt i de 10 bud og Bibelens etik, blev en god kombination af de gamle romerske love, de eksisterende kirkelige love og en række nye love, der kunne regulere samfundet på en måde, så det kristne fundament kom på plads, samtidig med at kirkens rolle i samfundet blev klart og samfundets regulering af livet blev klargjort.

Det blev til "Den augburgske Bekendelse", der i dag er en af vores bekendelsesskrifter i Den danske Folkekirke og med til at definere vores forståelse af, hvad vi mener er kristendom og hvordan vi mener at vores kristenliv skal udfolde sig.

Den første danske reformationskonge

I Danmark blev det starten på dannelsen af en helt ny grundlov, Danske lov, som ændrede grundlæggende på mange af de love, som inden reformationen havde været gældende i Danmark.

Den første danske reformationskonge, Christian den III, var overbevist lutheraner og tog sit ansvar som "kristen øvrighed" meget alvorligt. Han kendte både Luther og Melancthon personligt.

Da reformationen kom til Danmark i 1536, 19 år efter reformationen i Tyskland, blev kongens rolle og kirkens plads skrevet ind i grundloven, så det blev klart for alle, at kongen tog sit ansvar som beskytter af evangeliet og kirken alvorligt.

Danmark blev med den nye grundlov et kristent luthersk land, med en grundlov bygget op omkring de 3 oldkirkelige trosbekendelser, De 10 bud, Den augburske Bekendelse og Luthers lille Katekismus.

Lovene blev formet og organiseret på en måde, så de 10 bud blev klangbunden til de konkrete regler og straffe, der skulle bruges i praksis, lige fra straffelovgivning til blasfemi, til skilsmisse, til regler for lån og rente, mord, tyveri mm.

Og Christian den III sørgede selv for, at denne nye lovgivning blev omsat i praksis. Det det fik han hjælp af professor i teologi, Niels Hemmingsen, som var den mest anerkendte ekspert i luthersk teologi og ret.

At kongen så "overtog" kirkens ejendom som hjælp til at finansiere denne store forandring af samfundet og at kongen så regulerede borgernes liv i så stor grad, at Luthers ide om frihed til at tro og tænke hos det enkelte menneske, næsten forsvandt, var så mere problematisk.

Men med udbredelsen af den nye grundlov til hele kongeriget og kongens nye plads, som landets og kirkens beskytter kom der en retning og en tryghed og en tydelighed i samfundet, som var med til at dæmme op for den utilfredshed og frustration, som var opstået i forlængelse af Grevens fejde i starten af 1500-tallet.

Siden reformationens indførelse i Danmark, har vi som et af de få lande i verden ikke i 500 år haft religionskrig eller borgerkrig! Det er ganske usædvanligt i hele verden.

Dagens Danmark

Nu er der så gået 500 år. Danmark er stadig ifølge grundloven et land, hvor den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og landets regent skal stadig ifølge grundloven tilhøre den lutherske kirke. Vores land bliver ikke mere luthersk end det allerede er.

Vores bekendelsesskrifter fortæller meget tydeligt, hvad vi står for som land og hvilke værdier vi bygger vores land på.

MEN, skal reformationen VIRKELIG gøre en forskel, så er det helt centralt, at vi bygger videre på Luthers vision om at hvert eneste menneske, hver eneste borger i Danmark, får muligheden for at blive præsenteret for det fantastiske budskab, at vi alle er elsket af Gud og at Gud ønsker, at vi alle finder vores vej tilbage til ham. Danmark har brug for et attraktivt alternativ til alt det, som for tiden fylder vores medier fra ind- og udland.

Og det gode er, at der er intet, der kan skille os fra Guds kærlighed, hverken konge, pave, kirke, magter eller myndigheder eller andet.

Det stod klart fra starten af kristendommens historie, men blev gjort klart igen med reformationen, fordi det var gået tabt i en traditions- og magtkamp, som havde gjort det umuligt for almindelige mennesker at blive kristne ved troen på Gud alene. Og nu er det tid til at gøre det klart igen på grund af vores historieløshed, dannelsesunderskud og kirkens manglende fokus på at give evangeliet krop og fortælle de gode nyheder!

Paulus skriver det i så fint i sit brev til Romerne:

v31 Hvad er der mere at sige! Er Gud for os, hvem kan da være imod os? v32 Han, som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, vil han ikke med ham skænke os alt?

v33 Hvem vil anklage Guds udvalgte? Gud gør retfærdig. v34 Hvem vil fordømme? Kristus Jesus er død, ja endnu mere, han er opstået og sidder ved Guds højre hånd og går i forbøn for os.

v35 Hvem kan skille os fra Kristi kærlighed? Nød eller angst? Forfølgelse, sult eller nøgenhed? Fare eller sværd? – v36 som der står skrevet:

På grund af dig dræbes vi dagen lang,

vi regnes for slagtefår.

v37 Men i alt dette mere end sejrer vi ved ham, som har elsket os. v38 For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller noget kommende eller kræfter v39 eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre. (Rom 8, 31-39)

At vi i dag kan fejre gudstjeneste og dele vores tro er ikke nogen selvfølge. Det blev gjort muligt i forlængelse af reformationen.

I mange lande bliver mennesker forfulgt, fordi de tror på Jesus, som deres herre og frelser. Endda i en sådan grad, at der ikke i verdenshistorien har været en større forfølgelse af kristne end vi oplever i dag.

Og hvorfor sker dette? Fordi der findes ikke noget mere grundlæggende og meningsfyldt for os mennesker, at finde vores vej tilbage til Gud.

v14 For alle, som drives af Guds ånd, er Guds børn. v15 I har jo ikke fået en ånd, som giver trællekår, så I atter skulle leve i frygt, men I har fået den ånd, som giver barnekår, og i den råber vi: Abba, fader! v16 Ånden selv vidner sammen med vores ånd om, at vi er Guds børn. v17 Men når vi er børn, er vi også arvinger, Guds arvinger og Kristi medarvinger, så sandt som vi lider med ham for også at herliggøres med ham. (Rom 8, 14-17)

De 10 bud

v1 Gud talte alle disse ord: **v2** »Jeg er Herren din Gud, som førte dig ud af Egypten, af trællehuset.

v3 Du må ikke have andre guder end mig.

v4 Du må ikke lave dig noget gudebillede i form af noget som helst oppe i himlen eller nede på jorden eller i vandet under jorden. **v5** Du må ikke tilbede dem og dyrke dem, for jeg, Herren din Gud, er en lidenskabelig Gud. Jeg straffer fædres skyld på børn, børnebørn og oldebørn af dem, der hader mig; **v6** men dem, der elsker mig og holder mine befalinger, vil jeg vise godhed i tusind slægtled.

v7 Du må ikke bruge Herren din Guds navn til løgn, for Herren vil aldrig lade den ustraffet, der bruger hans navn til løgn.

v8 Husk sabbatsdagen og hold den hellig. **v9** I seks dage må du arbejde og gøre alt, hvad du skal; **v10** men den syvende dag er sabbat for Herren din Gud. Da må du ikke gøre noget som helst

arbejde, hverken du selv eller din søn eller datter, din træl eller trælkvinde eller dine husdyr, og heller ikke den fremmede i dine byer. **v11** For på seks dage skabte Herren himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer, men på den syvende dag hvilede han. Derfor har Herren velsignet sabbatsdagen og helliget den.

v12 Ær din far og din mor, for at du må få et langt liv på den jord, Herren din Gud vil give dig.

v13 Du må ikke begå drab.

v14 Du må ikke bryde et ægteskab.

v15 Du må ikke stjæle.

v16 Du må ikke vidne falsk mod din næste.

v17 Du må ikke begære din næstes hus. Du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget som helst af din næstes ejendom.«